

Devatero rad

České rady dětí a mládeže
pro rodiče při výběru mimoškolních aktivit
...a jedna speciální návrh

1. Myslete na celkový rozvoj dětské osobnosti.

Receptů k tomu, aby děti byly šťastné a úspěšné, je spousta, ale málokteré vedou opravdu k výsledku. My doporučujeme – v souladu se zjištěními celé řady výzkumů – klást důraz na *zvědavost, svědomitost, otevřenost, emocionální stabilitu a přátelskost*

2. Respektujte individualitu dítěte.

Rodič by měl dítě citlivě motivovat, ukazovat mu možnosti a cesty a tak v něm pěstovat zájem o danou aktivitu. Je rozhodně lepší mít zdravé normální dítě, než stresovaného, labilního génia.

3. Naslouchejte svému dítěti.

Naslouchejte svým dětem, třebaže jsou malé. Když je držíte za ruku, nespěchejte na ně, jděte jejich tempem, protože vás chtějí vyléčit ze spěchu. Nedávejte jim dárky, ale darujte se jim vy sami.

4. Zásadně důležitá je dobrá parta.

Dobří kamarádi jsou největším bohatstvím dítěte. A současně jsou nejspolehlivější prevencí proti možným ohrožením dítěte v dospívání. Snažte se poznat kamarády svých dětí a mít přehled o tom, co dělají ve volném čase.

5. Nechte své dítě užívat si dětství.

Dětem se stále zkracuje doba dětství. Nepřetěžujte proto své dítě a neorganizujte mu všechnen volný čas. Ke správnému dětství patří i prostor pro vlastní nápady, jak volný čas využít.

6. Na prázdniny myslete s předstihem.

Celoroční činnost v oddíle, který znáte, je nejlepší vstupenkou na letní tábor i zárukou toho, že vaše dítě na něm bude šťastné.

7. Buďte dobře informovanými rodiči.

Oblast mimoškolních aktivit vašeho dítěte je natolik důležitou součástí jeho života, že vám stojí za to mít i tady dobrý přehled. Získávejte reference o sdruženích, oddílech či kroužcích ve svém okolí. Kontakty na sdružení dětí a mládeže najdete i na internetu. Celostátně je nejúplnější zdroj informací na www.crdm.cz.

8. Proměna zájmů dítěte je přirozená.

Je uměním výchovy najít „zlatou střední cestu“ mezi tím této nestálosti čelit a postupně zvyšovat schopnost dítěte ke stálosti, a mezi přetěžováním objektivních schopností dětí udržet delší dobu o něco zájem.

9. Spolupracujte s vedoucími svých dětí.

Zajímejte se o činnost oddílu, klubu, souboru či kroužku, poznejte dobře jejich vedoucí – budou časem vašimi nejlepšími spojenci při výchově vašich potomků

10. Rodina je rodina.

Sdružení dětí a mládeže (ani střediska volného času se svými kroužky) nejsou místem, kde děti máte co nejčastěji „odkládat“. Rodinné zázemí a v něm prožité pěkné chvíle strávené s rodiči, sourozenci či prarodiči nemůže dítěti nahradit nic.

1. Myslete na celkový rozvoj dětské osobnosti.

Předpokládáme, že i vám hlavně záleží na tom, aby vaše dítě bylo šťastné a aby obstálo v životě jako čestný člověk, který je přínosem pro druhé i pro společnost. A předpokládáme, že jste pro to také připraveni a ochotni velmi mnoho sami vykonat. Vždyť je to vaše celoživotní tvůrčí dílo, kterému se jen tak něco jiného nemůže vyrovnat.

Receptů k tomu, aby děti byly šťastné a úspěšné, je spousta – a nejspíš leckteré z nich se dostaly i k vám. Jistě v nich je i leccos, co stojí za zamyšlení i vyzkoušení. Také ovšem řada věcí problematických či vyloženě škodlivých. My se v naší nabídce takového receptu opíráme o svědectví snad nejznámějšího českého dětského psychologa Zdeňka Matějčka. Ten ve svých *Psychologických esejích z konce kariéry* napsal:

Big Five neboli Velká pětka je vynález teprve nedávný. Je to pět vlastností člověka, o nichž lze na podkladě četných studií soudit, že umožňují svému nositeli společenský úspěch, přinejmenším v dnešní západní civilizaci (pro buddhisty by to vypadalo asi jinak). Takový člověk se dobře uplatní v práci, je oblíbený, jeho životní dráha je vyrovnaně vzestupná, takže spíše než kdo jiný má „šťastný život“. Samozřejmě – neplatí to absolutně – ale poněvadž to vychází opakovaně a statisticky významně, něco na tom je.

Když doktor Luděk Kubička prováděl tzv. predikční analýzy nálezů shromážděných o velké skupině dětí v jejich devíti letech a pak v dospělosti po třicítce, vyšly mu z oné Velké pětky čtyři vlastnosti také dosti přesvědčivě. Znamená to, že kdybychom byli dost moudří, mohli bychom s pravděpodobností přece jen vyšší než náhodnou předpovídat z chování dětí ve třetí třídě základní školy jejich uspokojivou životní dráhu v dospělosti.

Těmi vlastnostmi Velké pětky jsou: **zvědavost**, **svědomitost**, **otevřenost** (extraverze), **emocionální stabilita** a **přívětivost** či (jinak řečeno) **přátelskost**. Jimi se Zdeněk Matějček pak zevrubně zabývá a celou svoji úvahu uzavírá následovně:

*Podívejme se ještě jednou na vlastnosti v naší Pětce. Je to, upřímně řečeno, dost podivná směs, každý pes jiná ves, od inteligence po přívětivost. Každá z nich je složená či tzv. komplexní a žádná není hned na první pohled srozumitelná a potřebuje výklad – až snad na tu svědomitost. Společných jmenovatelů však mají, domnívám se, hned několik. Ve všech je něco aktivního, všechny jsou zaměřeny z člověka ven, všechny jsou takové, že nemohou někomu druhému škodit, ale spíše mu něco kladného poskytují (pocit jistoty a opory) a všechny jsou konec konců **prosociální**, tj. společnosti příznivé. Není pak divu, že společnost jejich nositele příznivě přijímá a tím umožňuje i jejich (v mezích možností) optimální osobnostní rozvoj a společenskou úspěšnost.*

To současně znamená, podíváme-li se na věc z evolučního hlediska, že to prosociální má ve vývoji lidského rodu převahu. Věřte nevěřte, ono se to přece jen, byť třeba až v dlouhodobé perspektivě, vyplácí nést si sám v sobě do světa prosociální vlastnosti, postoje, charakteristiky – či jakkoliv tomu chceme říkat. A ono se to stejně tak vyplácí společnosti takové lidi společenskou úspěšností ocenit. Kdybychom tento evoluční vklad nedovedli uchovat a posílit, ale kdybychom jej zanedbali, promrhali nebo jím dokonce programově pohrdli, velice bychom se ochudili (jenomže, vykládejte tohle novinářům a politikům a všem těm, kdo si dělají patent na osvětu národa!)

*Teď jde ještě o to, jak to dobré předat svým dětem a jak je na dobrou cestu do světa vybavit. Nemůžeme spoléhat jenom na dědičnost, i když nepochybně hraje velkou roli, a už vůbec bychom neměli nechat věcem jen tak volný průchod. Když se tak dívám dozadu, řekl bych, že vlastně pořád na tohle myslím a snažím se to sám pro sebe i pro ty druhé nějak vyjádřit. Ale nakonec mi z toho vždycky vyjde jen jedno dvojčediné doporučení, které jsem tady už vícekrát připomínal: **totiž učit děti** (odmalička, a to jemně, taktně, opatrně, avšak cílevědomě a rozhodně a ovšem na svém vlastním příkladu) **ovládat sebe a pomáhat druhým**.*

A my vám nabízíme v tomhle náročném i krásném úkolu spolupráci.

2. Respektujte individualitu dítěte

Tohle je rada na první pohled úplně samozřejmá. A jistě i vy snadno budete souhlasit s tím, že zdaleka ne každé dítě bude vrcholovým sportovcem nebo houslovým virtuosem. Nejspíš by podobně reagovala naprostá většina rodičů. A přece nezřídka bývají rodiče zajatci svých nesplněných ambic: často si přejí, aby dítě dosáhlo toho, čeho oni sami nedosáhli, a promítají do svých dětí své nenaplněné sny. Pokud přitom nerespektují individualitu dítěte, jeho nadání a zájem, nejen, že to málokdy vede ke skutečnému úspěchu, ale může to vážně zkomplikovat i vztah mezi nimi a dětmi

Přesto současně můžete jako rodiče své děti opravdu pro mnohé získat a být na startu jejich budoucího úspěchu v té či oné oblasti nebo činnosti. Známa česko-německá dětská psychologka Eva Rheinwaldová k tomu ve své knize *Jak vychovat šťastné dítě* mimo jiné uvádí:

Při výzkumu, který jsem s kolegy prováděla v muzeu přírodních věd v Los Angeles, jsme pozorovali děti s rodiči, když se přicházeli podívat, jak se rodí kuřata. Sledovali jsme vliv vzorů. Děti zaujímaly stejné postoje jako rodiče, dělaly podobná gesta. Když se rodiče o klubající kuřátka nadšeně zajímali a ukazovali na ně prstem, děti gestikulovaly stejně nadšeně a radostně. Pokud dospěli znuřeně, bez zájmu postávali a plnili pouze povinnost doprovodu, děti se také o nic nezajímaly. Věšely se úzkostně na rodiče, anebo otráveně postávaly a stále se něčeho dožadovaly.

V této studii se jasně ukázalo, jak nadšení, které se zdá být všem zdravým dětem vlastní, může být ubito špatným příkladem. Opět se potvrzuje, že dřív, než začneme vychovávat děti, musíme vychovávat sami sebe. A jako se děti učí do nás, i my se můžeme od nich naučit, že také zdánlivě obyčejné a nám zcela samozřejmé věci dovedou vyvolat spontánní nadšení. Chceme-li vychovat zdravé a chytré děti, musíme v nich nadšení podporovat a sdílet ho s nimi od prvního dne, kdy začnou objevovat sebe a své okolí.

A to plně podporuje i zkušenost z oddílů našich sdružení. Vzor rodičů – kteří podobným oddílem prošli – nebo někoho v příbuzenstvu či okolí je silným a účinným zdrojem motivace. Jistě to platí i u sportů či hry na hudební nástroje.

Rodič by tedy měl dítě citlivě motivovat, ukazovat mu možnosti a cesty a tak v něm pěstovat zájem o danou aktivitu. Možná to nakonec nepovede k tomu, že se dítě bude této oblasti či aktivitě věnovat, nebo že v ní dokonce vynikne. Ale to pro štěstí a úspěch dítěte není nejdůležitější. A jistě ani pro vás: Je rozhodně lepší mít zdravé *normální* dítě, než stresovaného, labilního génia.

Jako inspiraci k tomu vám nabízíme úvahu *O dětech* od libanonského malíře a básníka Chalíla Džibrána z jeho nejznámějšího díla *Prorok*:

Vaše děti nejsou vašimi dětmi.

Jsou syny a dcerami Života, toužícího po sobě samém.

Přicházejí skrze vás, ale ne od vás. A třebaže jsou s vámi, přece vám nepatří.

Můžete jim dát svou lásku, ne však své myšlenky, neboť ony mají své myšlenky.

Můžete dát domov jejich tělům, ne však jejich duším, neboť jejich duše přebývají v domově zítřka, který vy nemůžete navštívit dokonce ani ve svých snech.

Můžete se snažit být jako ony, nepokoušejte se však učinit je podobné sobě.

Neboť život nekráčí zpět a nezastavuje se u včerejška.

Jste luky, z nichž jsou vaše děti vystřelovány jako živé šípy.

Lučištník vidí na stezce nekonečna terč a napíná vás svou silou, aby jeho šípy letěly rychle a daleko.

Ať napínání rukou Lučištníka je pro vás radostí.

Neboť jak miluje šíp, který letí, tak miluje také luk, který je pevný.

3. Naslouchejte svému dítěti.

Kdopak z rodičů by si nepamatoval na první slova svého dítěte? Kolik u toho bylo očekávání, kolik pozornosti! Bohužel mnohdy uplyne jen několik let a titíž rodiče stejným dětem už zdaleka tolik pozornosti nevěnují. Pro jejich neustálé brebentění či vyptávání střídané občas nářky a stížnostmi mají už malé pochopení a tak mají i mnohem blíž k nějakému tomu „Mlč už!“ nebo „Neotravuj pořád...“.

Není to přitom ze zlé vůle ani z nezájmu o své děti. Hlavní roli v tom hraje únava, vlastní starosti – a především nedostatek času. Skoro vše, co probíhá společně s dětmi, je poznamenáno spěchem a s ním spojeným stresem. Ve výzkumu, který si před několika lety u agentury Median zadal Junák, označily 2/3 rodičů za největší starost spojenou s dětmi právě nedostatek času, který na ně mají. Norský sociální antropolog Thomas Hylland Eriksen ve své mimořádně závažné knize *Tyranie okamžiku* situaci rodičů dokonce charakterizuje takto:

Hlavní starostí mnoha rodičů je slepování a propojování časových jednotek podle následujícího vzorce: „Ty dneska odvezeš X na hodinu houslí a já vyzvednu Y ve školce. Jestli pojedesh s oběma dětmi na chatu, abych mohl tento víkend pracovat, pak je vezmu na celý další víkend k mým rodičům. Mohla bys být dnes večer doma, abych mohl já na tu schůzi? Jestli budu moci jít zítra ráno dřív do práce, můžeme se další den prostřídat.“

Pokud ovšem chcete opravdu pro štěstí a úspěch svých dětí udělat co nejvíc, musíte tomuhle zničujícímu trendu čelit. Platí totiž bez výjimky to, k čemu poeticky a tím naléhavěji zve rodiče Stefano Biavaschi v knize *Prorok větru*

Naslouchejte svým dětem, třebaže jsou malé, protože na jejich tvářích ještě můžete číst stopy úsměvu, který jim dali andělé. Když je držíte za ruku, nespěchejte na ně, jděte jejich tempem, protože vás chtějí vyléčit ze spěchu. Nedávejte jim dárky, ale darujte se jim vy sami.

Naslouchat je potřeba svým dětem i tehdy, když jde o výběr mimoškolních aktivit. I ten by měl být otázkou vzájemné dohody mezi dítětem a rodiči. Dítě, navzdory prokazatelnému talentu, do mimoškolních aktivit vysloveně nenuťte. Pravdou je, že talentované dítě musí, pokud chce dosáhnout úspěchů, hodně obětovat. Spíše se poraďte s dalšími lidmi, kteří vaše dítě znají a mají jej rády – s prarodiči, jinými příbuznými, s učiteli – na co je dítě šikovné, k čemu má vlohy.

Aktuální orientaci o tom, jak to vypadá s dětmi u nás, poskytují výsledky výzkumu o mimoškolních aktivitách dětí z loňského roku (Ogilvy and Mather pro Henkel):

- Zhruba 90 % školních dětí navštěvuje nějaký zájmový kroužek nebo oddíl.
- Nejnavštěvovanější jsou různé kroužky uměleckého zaměření (téměř třetina školních dětí navštěvuje nějaký umělecký kroužek).
- Na druhém místě jsou kroužky sportovní (které navštěvuje necelá třetina dětí).
- Navštěvnost kroužků by zřejmě byla i vyšší, ale bariérou je nejčastěji nedostatek času (tvrdí téměř pětina dětí).
- Přitom víc než 10 % dětí tvrdí, že se denně nudí.

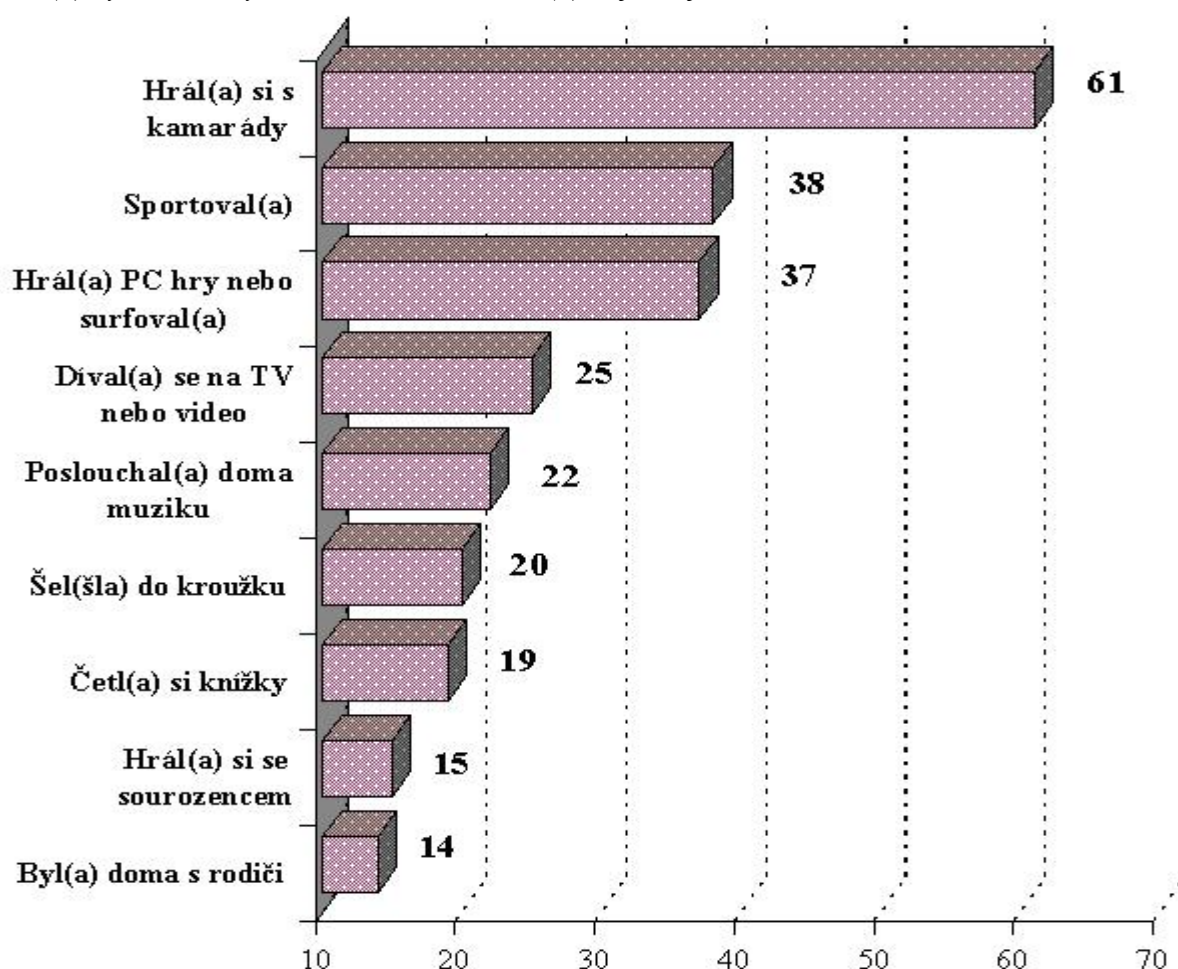
To, že jsou hojně navštěvované sportovní kroužky – zejména chlapci – je logické a jistě to odpovídá klukovským zájmům. Navštěvovanost kroužků uměleckého zaměření je určitě zvyšována tlakem médií, která prezentují hlavně hvězdy „šoubyznysu“.

Pro budoucnost dětí ovšem víc, než jednostranné zaměření na výkon v jedné oblasti, je – jak už víme – důležitý celkový osobnostní rozvoj, včetně rozvoje mravního. Myslete na to, až budete vybírat mimoškolní aktivity pro svoje děti.

4. Zásadně důležitá je dobrá parta.

Každý, kdo se zajímá o vnitřní svět dětí, velmi rychle zjistí, že v něm hrají naprosto dominantní roli kamarádi. A to od předškolních let až do dospělosti, přičemž jejich význam ještě s věkem roste!

Ve výzkumu IDM z loňského roku uvedlo 76% dětí (8-11 let), že je pro ně velmi důležité mít přátele a kamarády. A jen pro 5% z nich to bylo důležité jen málo. V dlouhodobém výzkumu 11 a 13 letých dětí (ELSPAC – FSS MU Brno z let 2004 až 2006) uvedla děvčata i chlapci na otázku, nač se nejvíc těší, shodně dvě položky: *Na prázdniny* a *Na kamarády*. Do třetice tu ještě uvedeme z již citovaného výzkumu agentury Ogilvy and Mather pro Henkel (v rámci projektu „Není nám to jedno“) odpovědi dětí na otázku *Kdyby sis mohl(a) vybrat, co bys ve volném čase dělal(a) nejraději?*

Mít správné kamarády je prostě bezkonkurenční hodnota pro život dítěte. Co je ale na tom zásadního i pro vás jako rodiče, je nenahraditelný význam dobrých kamarádů v době dospívání vašeho dítěte. V již jednou citovaném výzkumu agentury Median pro Junáka sice hned jako druhý největší problém v souvislosti se svými dětmi (po nedostatku času) uváděli rodiče obavu ze špatné party, jenomže mnohem menší část rodičů proti tomu něco účinného podniká. Ona je totiž třeba včasná prevence. A dokonce se ví, jaká: ještě před nástupem puberty uvést dítě do takového společenství vrstevníků, v němž si vytvoří kvalitní kamarádské vztahy. Prostředím, ve kterém se to daří nejčastěji, je dobrý oddíl, kde hlavním zaměřením není výkonnost v nějaké speciální dovednosti, ale právě vytváření dobrých vztahů.

5. Nechte své dítě užívat si dětství

Situaci našich dětí charakterizuje mimo jiné i jeden závažný fakt: zkracuje se jim dětství. Oproti době před dvaceti třiceti lety skoro o celé dva roky. Z 15 až 16 let se posunulo na 13 (hlavně u děvčat) až 14 let. Už to samo o sobě je pro vývoj dětí nepříznivé. Zkracuje se jim totiž to období, které klasik psychologie osobnosti Erik H. Erikson nazval „psychosexuálním moratorium“ vyznačujícím se určitým zklidněním infantilní sexuality a odkladem genitální zralosti a charakterizoval následovně: *Tak budoucí partner a rodič může nejdříve projít nějakou formou školní výchovy, kterou mu zajistí jeho společnost, a naučit se technické a sociální základy pracovní situace. A je možné říci, že dítě se v tomto stádiu učí milovat a učit se stejně jako hrát si – a učit se nejdychtivěji ty techniky, které jsou v nejlepším souladu s ethosem produkce. A určitá hierarchie pracovních rolí již vstoupila do hravé a učící se představitivosti dítěte pomocí ideálních příkladů, skutečných nebo mýtických, které se nyní ukazují v osobách poučujících dospělých a v hrdinech legend, historie a románech.*“ (Životní cyklus rozšířený a dokončený, s. 73)

K tomu podstatně přistupuje, že děti jsou už od raného školního věku konfrontovány s množstvím problémů světa dospělých, které k nim „prosakují“ jak skrze přímou zkušenost v nefungujících a rozpadajících se rodinách, tak skrze jejich zprostředkování zejména spolužáky a médii. Navíc je pro většinu dětí škola stresující povinností, které by se rády vyhnuly: podle již citovaného dlouhodobého výzkumu ELSPAC – FSS MU Brno z let 2004 až 2006 – zažívá školní strachy skoro polovina dětí v 11 letech a dvě třetiny ve 13. Přitom to, že děti u nás nechodí do školy rády, se pokládá za „normální“. Do třetice je pak vhodné uvést, že skoro třetina dětí má týdně tři a více mimoškolních aktivit. To je situace, která děti evidentně přetěžuje a do budoucna představuje pro ně nikoliv přínos, ale ohrožení.

Vám, jako rozumným rodičům, nabízíme pohled na dětský věk očima muže, který mu rozuměl zvláště dobře – Jaroslava Foglara. Tohle odkázal těm, kterým věnoval celý život:

KOUZELNÁ LÉTA

Většina chlapců - a často i děvčat - školního věku touží po tom, aby už byli dospělí, protože nebudou muset chodit do školy, nikdo je nebude věčně napomínat, všechno jim zakazovat. Nebudou už muset doma ponížně škemrat o každou korunu, ale budou si je sami vydělávat a utrácet je, za co budou chtít. Nebudou se muset doma zpovídat, kde byli večer tak dlouho, budou si moci po libosti nakládat se svým volným časem. Starší a staří lidé zase naopak touží po tom, aby byli mladí, i když se jim tato touha nemůže nikdy splnit.

Já považuji za nejkrásnější část lidského žití přece jen chlapecká nebo dívčí léta. Těch několik kratičkových, tak vzácných a tak rychle ubíhajících kouzelných let, když už nejste dětmi, také zase ale ještě ne „dospívajícími“. Tedy věk zhruba od deseti do čtrnácti, nejvýše do patnácti let! Věk, kdy vás baví zakládat si kroužky, party, chodit do oddílů s romantickou barvitou činností, shánět si klubovny a pak si je zařizovat, sbírat štítky od sirek, obaly od žiletek a žvýkaček, chodit na dobrodružné výpravy, sedět a zpívat u táborových ohňů, hrát vzrušující hry a číst dobrodružné knížky. Věk, kdy vás láká vše tajemné a neznáme - a vy máte sžíravou touhu něco napínavého báječného prožít.

Je to opravdu jen několik těchto kouzelných let, kdy vás tohle vše „drží“, baví, zajímá, naplňuje celou vaši mysl. Je to doba kratičká, kratší než celé předchozí dětství a mnohem kratší, než potom věk dospělosti, který trvá desítky let.

Pokud tedy v těchto letech ještě jste, važte si jich, každého jejich dne si važte a snažte se vždy prožít jej co nejplněji. Neutíkejte z těchto let, nechtějte být předčasně dospělí! Nestrojte se jako dospělí, nekuřte, neosvojujte si zvyky dospělých, netvařte se dospěle! Buďte pravými nefalšovanými prima kluky a děvčaty, zapálenými pro vše, co s těmito několika kouzelnými roky souvisí a co vás bohužel přestane bavit, až z nich vyrostete.

6. Na prázdniny myslíte s předstihem

S železnou pravidelností se to opakuje rok co rok: přijde květen a začne nepřetržitý proud rodičovských dotazů na všechna možná místa mající jeden společný refrén – kam mají dát své dítě na letní tábor. V téhle situaci jsou bohužel snadnou kořistí zejména těch komerčních poskytovatelů „táborových služeb“, kteří za vysokou cenu nezaručují přiměřeně vysokou kvalitu táborů.

Ta totiž nevězí zdaleka v první řadě v té či oné na první pohled atraktivně vypadající specialitě – ať programové či jiné (například návštěvě nějaké celebrity či návštěvě nějakého neobyčejného místa) – nýbrž v celkovém vztahovém prostředí tábora a péči, kterou dítě na něm dostane. A tohle všechno se samozřejmě v první řadě odvíjí od osobních kvalit týmu vedoucích i dalších osob, které běh tábora zajišťují, a od složení účastníků, kteří na tom táboře jsou.

Když před dvěma lety dělali na Slovensku výzkum mezi dětmi o tom, proč chtějí navštěvovat různé mimoškolní aktivity, vyšlo jim naprosto přesvědčivě, že pro mladší školní děti je bezkonkurenčním důvodem osobnost vedoucího a u starších školních dětí tomu konkuruje jen kvalita party, která je s tou kterou aktivitou spojená. Obsah vlastní činnosti byl proti tomu neskonale méně důležitý. Potvrdilo se tedy to, co dávno a dobře znají všichni vedoucí z oddílů našich sdružení: Děti hledají především dobré vztahy. S jejich existencí stojí i padá nadšení dítěte pro oddílovou činnost.

Co z toho ale plyne pro rodiče, kteří chtějí svému dítěti poskytnout opravdu bezpečný a současně lákavý pobyt na táboře? Že mu musí v první řadě zajistit vedoucího, kterému bude dítě důvěřovat, a partu kamarádů, s nimiž ho bude pobyt na táboře těšit. A tedy: začít je třeba nejlépe hned v září, kdy oddíly s pravidelnou činností nabírají nové členy a nováčkové budou mít celý školní rok k dispozici na to, aby se mezi ostatními dobře „zabydleli“ a navázali důvěryplný vztah s vedoucím.

Pokud z nějakého důvodu nemůžete nebo nechcete tuto optimální situaci pro táborový pobyt svého dítěte připravit, měli byste aspoň důsledně respektovat základní rady, které stručně shrnuje toto „Osmero dobrého tábora“:

1. *Má kvalifikované vedení*
2. *Má zajímavý program*
3. *Je bezpečný*
4. *Je ve vhodných prostorách*
5. *Je zdravotně zabezpečen*
6. *Má dostatek informací pro všechny*
7. *Rozvíjí osobnost účastníka*
8. *Má důvěryhodného pořadatele*

Co se za těmito radami skrývá i řadu dalších užitečných informací, naleznete na internetových stránkách <http://www.dobrytabor.cz>

7. Buďte dobře informovanými rodiči

Pro vás, jako rozumné a zodpovědné rodiče, je jistě samozřejmostí, že se zajímáte o vhodnou stravu pro své dítě, zdravotní a hygienické podmínky i běžné každodenní vybavení. Také se jistě snažíte mít přehled o škole a všem, co s ní souvisí – například o možnostech dalšího studia, nabídkách návazných vzdělávacích institucí apod.

Pokud jste pozorně dočetli naše rady až sem, je vám také jistě jasné, že oblast mimoškolních aktivit vašeho dítěte je natolik důležitou součástí jeho života, že vám stojí za to mít i tady dobrý přehled. Aby vás to nestálo zbytečně mnoho času a úsilí, nabízíme vám pro první orientaci následující informace:

- 1) Hlavní typy poskytovatelů služeb v oblasti mimoškolních aktivit
 - a) Školy – prostřednictvím kroužků a klubů (informace lze získat na konkrétní škole)
 - b) Sdružení dětí a mládež případně sdružení pracující s dětmi a mládeží (viz dále)
 - c) Sportovní instituce (další kontakty http://www.cstv.cz/sdruzene_subjekty.htm)
 - d) Domy dětí a mládeže a Střediska volného času (<http://www.svetvolnehocasu.com>)
 - e) Kluby a podobná zařízení zřizovaná místními samosprávami (informace v místě)
 - f) Komerční poskytovatelé
- 2) *Sdružení dětí a mládeže* nebo *sdružení pracující s dětmi a mládeží*

Hlavní rozdíl mezi nimi je v tom, že *sdružení dětí a mládeže* mají svou vlastní členskou základnu, na níž je zaměřená rozhodující činnost. Řada sdružení pořádá akce i pro děti, které nejsou jejich členy, ale jde o činnost doplňkovou. *Sdružení pracující s dětmi a mládeží* jsou tvořena zpravidla jen dospělými, kteří tvoří týmy připravující akce pro neorganizované děti a mládež (často určitého typu – např. handicapované děti, děti z menšin).
- 3) Základní typologie sdružení dětí a mládeže (kompletní kontakty na uvedená i další sdružení viz: <http://www.crdm.cz/view.php?cisloclanku=2003062502>)
 - a) Velká tradiční sdružení s celorepublikovou působností nabízející všeobecně rozvíjející program – např. Junák – svaz skautů a skautek ČR, Pionýr, Asociace turistických oddílů mládeže, Česká tábornická unie, Liga lesní moudrosti
 - b) Ekologicky zaměřená sdružení – Brontosaurus, Sdružení Mladých ochránců přírody ČSOP, Zálesák – svaz pro pobyt v přírodě, Expedice NATURA apod.
 - c) Kulturně orientovaná sdružení – Folklorní sdružení ČR, Klub přátel umění v ČR
 - d) Sdružení na křesťanské bázi – YMCA, Klub Pathfinder, Salesiánské hnutí mládeže, Asociace křesťanských sdružení mládeže, Dorostová unie, Royal Rangers apod.
 - e) Sdružení zaměřená na moderní typy činností – Duha, Dětská tisková agentura, Cena vévody z Edinburgu, Hnutí Go!, Asociace malých debrujárů atd.
 - f) Sdružení při organizacích pro dospělé – Mládež hasičů Čech, Moravy a Slezska, Mládež Českého červeného kříže, Moravská hasičská jednota, Asociace víceúčelových základních organizací technických sportů a činností ČR
- 4) Být členem, nebo jen občas docházet?

Členství vytváří optimální podmínky k vytvoření dlouhodobých vazeb (jak k vedoucím, tak k vrstevníkům), které jsou pro dítě mimořádně důležité. To při občasné docházení nikdy nevznikne. Na druhé straně klade členství na dítě i rodiče jasné požadavky: zejména na spolehlivost a organizování vlastního času tak, aby se dítě pravidelné činnosti (týdenní schůzky, měsíční výpravy, jarní a letní prázdniny) mohlo plně účastnit.
- 5) Další zdroje informací

Ptejte se na reference o sdružení, oddíle či kroužku ve svém okolí – dobrá zkušenost někoho z okolí je nejlepším doporučením. Výbornou příležitostí je Bambiriáda. Další kontakty: www.kormidlo.cz, www.borovice.cz, www.adam.cz, www.bambibod.cz, www.bambiriada.cz, dále v Brně www.klubovny.cz a v Praze www.mitkamjit.cz.

8. Proměna zájmů dítěte je přirozená

Ideálním věkem pro vstup do nějakého oddílu je u děvčat první až druhá třída a u chlapců druhá až třetí. Důležitým faktorem je totiž určitá samostatnost dítěte, které se dokáže nejen obejít bez vaší přítomnosti i několik dní, ale dokáže i se zastupujícím dospělým vedoucím účinně spolupracovat na zajištění svých základních potřeb (právě v tom bývají holčičky o cosí napřed než kluci). Velkou výhodou pro děti je, když do oddílu už chodí jejich starší sourozenec nebo jiné dobře známé dítě.

Na druhé straně je pro tenhle věk typické, že děti u ničeho ještě příliš dlouho nevydrží. Je uměním výchovy najít „zlatou střední cestu“ mezi tím této nestálostí čelit a postupně zvyšovat schopnost dítěte ke stálosti, a mezi přetěžováním objektivních schopností dětí udržet delší dobu o něco zájem. Není neobvyklé, když dítě v raném věku vyzkouší několik zájmových aktivit. Proměna zájmů dítěte je zkrátka přirozená a souvisí s jeho vývojem.

Tohle všechno vědí i vedoucí oddílů a pravidelně bývá nováčkům poskytnuta několikaměsíční „zabíhací“ lhůta. Během ní si dítě hlavně ověří, jestli je pro něj oddílové prostředí dostatečným zdrojem vztahové jistoty – protože to bude (aspoň u tradičních sdružení) rozhodujícím kritériem toho, zda v oddílu zůstane, nebo ne. U některých náročnějších činností si současně vyzkouší i svou schopnost obstát před požadavky, které s tím souvisejí. Ono je například jedna věc chtít být hokejovou hvězdou jako Jaromír Jágr, a druhá třikrát týdně vstávat kvůli tomu kolem páté hodiny ranní na trénink a pak se ještě místo návratu do vyhřáté postele posadit do školní lavice a podávat několik dalších hodin potřebný výkon ve psaní, čtení či počtech.

Svou roli a své možnosti si ostatně během této doby ověříte i vy: zda zvládáte časové a dopravní nároky spojené s členstvím dítěte v oddílu i zda mu případně jste schopni poskytnout základní vybavení nutné pro činnost v oddílu – u všeobecně rozvíjejících oddílů to bývá ročně jen několik málo set Kč navíc, ale u některých zaměřených na všelijaké moderní typy činností to budou zpravidla tisíce ročně. Je poctivé rovnou upozornit, že nároky na peníze bývají v běžných sdruženích mnohem nižší, než při aktivitách zajišťovaných jinými subjekty (rozdíl oproti komerčním je běžně na úrovni deseti i více násobku), ale současně nároky na organizaci rodinného života – s ohledem na spolehlivé zajištění účasti dítěte na akcích oddílu (zejména výpravách a táborech) – jsou nemalé. Pokud to dokážete, dítě vám jednou bude neskonale vděčné.

Pokud vidíte, že dítě má nějaké potíže, řešte je včas jak s ním, tak s vedoucími. Důležité je, abyste dobře rozpoznali, kde je „kámen úrazu“: Nedošlo k vytvoření dobrého vztahu vůči vedoucímu? Dítě se ho bojí nebo mu nedůvěřuje? Dítě má nějaký problém s ostatními členy oddílu? Jaký? Jen s někým, nebo skoro se všemi? Dítě je zklamané z činnosti? Co očekávalo? Může se to ještě změnit?

Toto jsou otázky, na něž je potřebné znát odpověď, než se rozhodnete buď dítě z oddílu vzít, nebo naopak se snažit ho tam podpořit a udržet. Když dítě v oddílu nevydrží, není to žádná tragédie – pokud se to už několikrát neopakovalo. Někdy stačí počkat jeden rok, dítě vnitřně dozraje a bez problémů se do oddílu integruje.

Po svačině byl dán povel ke skautským cvičením. „Do plavek!“ tak odevšad křičely mladé hlasy. Bylo chladno, ale my se již nedivíme ničemu. Konáme vše, o čem by se nám doma ani nesnilo. Nastoupili jsme na lesní mýtinku a cvičení počalo... Za půldruhé hodiny jsme byli hotovi. Oblékli jsme se a brzy nám bylo příjemně horko.

Jakou mám radost, že jsem si opravdu zvykl! Nyní jsem již mnohem silnější a zdravější než před příchodem sem.

(Jiří Wolker: Táborový denník)

9. Spolupracujte s vedoucími svých dětí.

Pokud se vaše dítě stane řádným členem nějakého oddílu, kroužku či souboru, začne další etapa vaší podpory jeho rozvoje prostřednictvím mimoškolních aktivit. Ta má několik rovin – a všechny jsou důležité.

Předně i nadále bude vaše dítě potřebovat vaši podporu a zájem. Podporu v tom, aby se opravdu řádně mohlo účastnit akcí „své party“. Zdůrazňujeme to už potřetí, protože máme zkušenost, že mnoha rodičům nedochází, jak je pro dítě zásadní, aby na setkáních svého oddílu, družiny, sboru či kroužku nechybělo. Absence totiž ohrožují jeho statut mezi ostatními kamarády, vytvářejí v jejich očích o něm negativní obraz jako nespolehlivého „partáka“, který v rozhodujících momentech selže. Zvláště nebezpečné jsou absence na táborech. Bývá pravidlem, že dítě, které z nějakých jiných, než zdravotních důvodů chybí na táboře, má v následující sezóně velmi ztíženou „startovní pozici“, protože mu chybí táborová zkušenost plná atraktivních a spojujících zážitků, které tvoří ještě řadu měsíců důležitou „komunikační agendu“ dětí v oddílu. A dítě, které na táboře nebylo, se nutně cítí „vystřčené“.

Důležitý je ovšem i váš zájem o to, jak si dítě v oddílu vede. Samozřejmě – až mu bude 13, 14 let, spíš o váš intenzivní zájem příliš stát nebude. Ale děti mladšího školního věku zájem rodičů významně motivuje. I ve sdruženích či oddílech, případně jiných typech aktivit, které systematickou spoluprací s rodiči nevyžadují (na rozdíl třeba od hry na hudební nástroj), je pro dítě vaše pochvala, povzbuzení či rada neocenitelným vkladem do jeho úspěšné a šťastné mimoškolní „kariéry“.

Tento váš zájem je ostatně i neúčinnější prevencí vůči jevu, který nemůžeme pominout, i když není v těchto aktivitách zdaleka tak častý, jak by se z referování médií zdálo: jedná se o sexuální zneužívání dětí. Zde je na místě citlivý a současně střízlivý postoj. Drtivá většina lidí, kteří budou s vaším dítětem v kontaktu v oddílech, kroužcích či podobných uskupeních, se ho nikdy nedotknou způsobem, který by mu po této stránce ublížil. Přitom je jasné, že bez vnímatelných dotyků se jejich důvěryplný kontakt s dětmi neobejde. Bylo by tedy pošetilé a dětem ubližující vytvářet atmosféru permanentního ohrožení dětí sexuálním zneužíváním. Na druhé straně není na místě ani naivita, která děti před tímto zlem nedokáže ochránit. I když tedy ve všech sdruženích, která podporuje Česká rada dětí a mládeže, se jak v přípravě a vzdělávání vychovatelů, tak i ve výchově dětí podnikají různá preventivní opatření, je vaše pomoc nezbytnou součástí toho, aby tato prevence byla účinná (ČRDM připravuje komplexní materiál k této závažné problematice, kde se budeme věnovat i spolupráci s rodiči).

Další důležitou rovinou vaší podpory života dítěte v mimoškolní aktivitě je dobrý kontakt s jeho vedoucími. Téměř všichni o vaši spolupráci stojí – i když si o ni nedokáží vždy jasně říct (zejména je to problém mladých vedoucích). Zkrátka zajímejte se o činnost oddílu, klubu, souboru či kroužku, poznejte dobře jejich vedoucí – budou totiž časem vašimi nejlepšími spojenci při výchově vašich potomků. V době puberty budou „k nezaplacení“.

Konečně řada rodičů dokáže péči, kterou oddíl, klub či kroužek věnuje jejich dítěti, vracet různou praktickou pomocí: při stavbě tábora, při zajišťování dopravy, při shánění zahraničních kontaktů, při poskytnutí odborného servisu v oblasti stavařských činností, komunikačních technologií, právních či ekonomických problémů. Takové – a pochopitelně mnohé jiné – podpůrné činnosti jsou nejen cennou pomocí oddílu (středisku, klubu či kroužku), ale současně posilují i prestiž vašeho dítěte. A vaše děti budou na vás hrdé.

10. Rodina je rodina.

Sdružení dětí a mládeže (ani střediska volného času se svými kroužky) nejsou místem, kde děti máte co nejčastěji „odkládat“. Rodinné zázemí a v něm prožité pěkné chvíle strávené s rodiči, sourozenci či prarodiči nemůže dítěti nahradit nic.

Česká rada dětí a mládeže – ČRDM
Senovážné náměstí 24, 116 47 Praha 1
tel.: 234 621 209, fax: 234 621 541
e-mail: crdm@adam.cz, www.crdm.cz